

Andrzej Dombrowski

ZIMOWANIE PTAKÓW NA POLACH WYSOCZYZNY SIEDLECKIEJ

W 2. połowie grudnia 1989 roku oceniano liczebność ptaków zimujących na polach pod Siedlcami. Wybrano trzy trasy o łącznej długości 64,5 km, na których wykonano jednorazowe liczenia: Skórzec – Żeliszew (17 km: 17 grudzień, 8⁰⁰-13⁰⁰); Stoczek Łukowski – Ruda Wolińska (29 km: 20 grudzień, 8⁰⁰-15⁰⁰); Przesmyki – Krynki (18,5 km: 30 grudzień, 7⁴⁰-14¹⁰). Średnie tempo przejścia wynosiło 3,5 km/godz. Wszystkie trasy były tak wytyczone, aby pomijały wsie, pojedyncze zagrody i lasy. Odległości tras przejścia od tych środowisk wynosiły co najmniej 200 m. Notowano ptaki stwierdzone w zasięgu wzroku – był to na ogół pas łącznej szerokości 500-600 m. Uwzględniono wyłącznie ptaki żerujące lub odpoczywające na polach i pojedynczych, śródpolnych drzewach. Natomiast pominięto ptaki wysoko przelatujące, a zatem niezwiązane z polami. 30 grudnia panowały temperatury bliskie 0°C, a tylko we wczesnych godzinach porannych panował lekki mróz (-1°C), natomiast 17 i 20 grudnia temperatura wynosiła +5°C. We wszystkich dniach badań brakowało na polach

pokrywy śnieżnej. Wykazano wyjątkowo dużą aktywność gryzoni polnych, a zagęszczenie otworów nor nornika zwyczajnego *Microtus arvalis* dochodziło lokalnie (pod Przesmykami) do 10 sztuk/m². Obserwowano sroki *Pica pica*, sójki *Garrulus glandarius* i kruki *Corvus corax* polujące na gryzonie. W ciągu 18,5 godzin obserwacji wykryto 16 gatunków ptaków wykorzystujących pola jako miejsca wypoczynku lub żerowania. Łączna liczebność ptaków wynosiła 776 osobników, a zagęszczenie 120,3 os./10 km trasy (Tab.). Trzy gatunki łuszczaków (makolągwa *Carduelis cannabina*, trznadel *Emberiza citrinella*, dzwonec *Carduelis chloris*) należały do dominantów (Tab.) stanowiąc łącznie 94,5 % liczebności stwierdzonych ptaków. Średnie zagęszczenia wymienionych gatunków zawierały się w przedziale 29,5-42,2 os./10 km, podczas gdy pozostałe gatunki nie osiągnęły poziomu 2 os./10 km trasy. Zdecydowana większość stwierdzonych ptaków żerowała na ścierniskach i odłogowanych polach. Trasa C wyróżniała się najwyższą liczebnością miofagów: srokosz *Lanius excubitor*, myszołów *Buteo buteo*, myszołów włochaty *Buteo lagopus* i błotniak zbożowy *Circus cyaneus*. Zagęszczenia łuszczaków były na tej trasie najniższe – 100 os./10 km, wobec 138,2 os./10 km na trasie A oraz 108,6 os./10 km na trasie B.

Uzyskane wyniki z pewnością nie oddają zarówno pełnego składu gatunków, jak i gradientu zagęszczeń osiąganych przez poszczególne gatunki na polach w okresie zimowym. Prezentowane wyniki należy traktować jako wstęp do szerszych opracowań dotyczących charakterystyki zgrupowań ptaków zimujących na polach w tej części środkowo-wschodniej Polski.

Autor dziękuje Mirosławowi Rzępale za przeprowadzenie liczeń na trasie A.

Tab. Liczebności, zagęszczenia (D) oraz udziały procentowe (%) ptaków zimujących wzdłuż trzech tras polnych: A (Żelków - Skórzec) B (Stoczek Łukowski - Ruda Wolińska) i C (Przesmyki - Krynki)

Table. Number of individuals, density (D) and proportions (S) of birds wintering along three farmland routes: A (Żelków-Skórzec), B (Stoczek Łukowski-Ruda Wolińska) and C (Przesmyki-Krynki). 1 - species, 2 - total

Gatunek (1)	A (17 km)	B (29 km)	C (18,5 km)	Razem (64,5 km)	D (os./10 km)	%
<i>Carduelis cannabina</i>	122	150		272	42,2	35,1
<i>Emberiza citrinella</i>	13	75	183	271	42,0	34,9
<i>Carduelis chloris</i>	100	90		190	29,5	24,5
<i>Perdix perdix</i>		7	5	12	1,9	1,5
<i>Lanius excubitor</i>		1	6	7	1,1	0,9
<i>Pica pica</i>		3	2	5	0,8	0,6
<i>Corvus corax</i>		4		4	0,6	0,5
<i>Buteo buteo</i>	1		3	4	0,6	0,5
<i>Buteo lagopus</i>			2	2	0,3	0,3
<i>Accipiter gentilis</i>		2		2	0,3	0,3

cd. tabeli

<i>Eremophila alpestris</i>	2			2	0,3	0,3
<i>Accipiter nisus</i>		1		1	0,2	0,1
<i>Circus cyaneus</i>			1	1	0,2	0,1
<i>Plectrophenax nivalis</i>			1	1	0,2	0,1
<i>Carduelis carduelis</i>			1	1	0,2	0,1
<i>Garrulus glandarius</i>			1	1	0,2	0,1
Razem (2)	238	333	205	776	120,3	100 %

Adres autora:

Andrzej Dombrowski, ul. Świerkowa 18, 08-110 Siedlce

WINTERING OF BIRDS IN FARMLAND OF THE SIEDLECKA PLATEAU**Summary**

Along three routes of a joint length of 64.5 km near Siedlce, 16 bird species were observed in the second half of December 1989. Their total density was 776 individuals/10 km. Three species (greenfinch, linnet, and yellowhammer) accounted for 94.5% of the total number of birds. Mean densities of these species exceeded 29 ind./10 km, whereas the densities of the remaining species were less than 2 ind./10 km.